

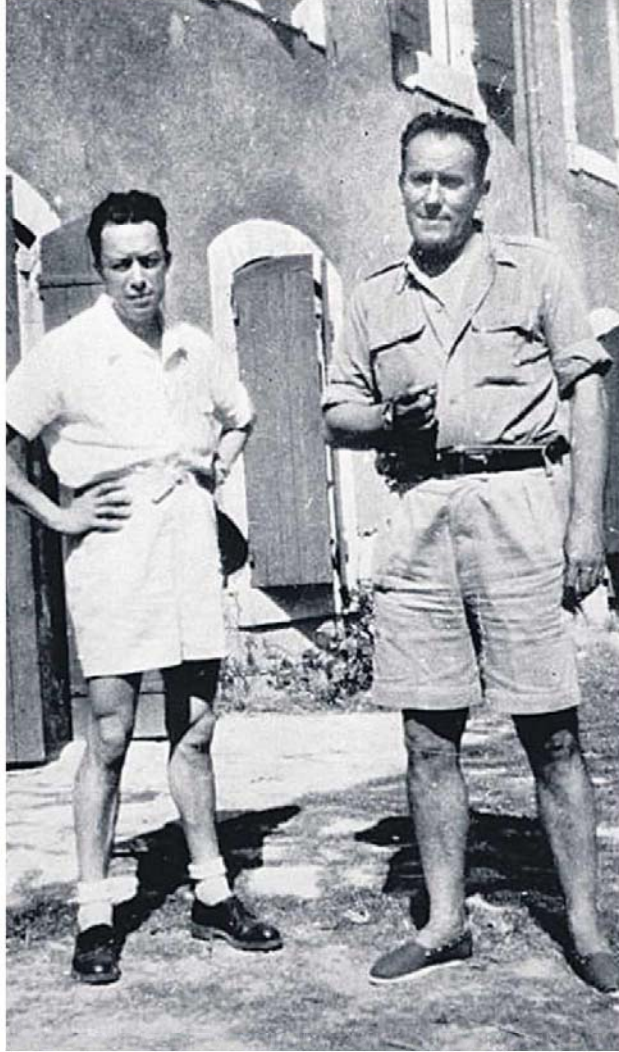
Yeryüzü acımasız sevgili dostum

Nobelli yazar Albert Camus ile Fransız şair René Char'ın mektuplaşmaları **Yapı Kredi Yayınları** etiketiyle yayımlandı. 1946 yılında başlayan mektuplaşmalar, 13 yıllık bir süreyi kapsayan 'Yazışmalar'a dönüştü. Mektuplarda, edebiyatın yanı sıra, her şeye rağmen umudunu kaybetmeyen, 'yaşamak derdi' çeken iki yazarın dostluğu göze çarpıyor.

ZEHRA ONAT İSTANBUL

“Yaz burada güzel yaşıyor, yapraklı değneği elinde tarlalardan geçmeyi, gezinmeyi sürdürüyor. Ama havada, nesnelere öyle bir üzüntü, öyle miknatsız bir kaygı var ki! Varlıkları kendilerine zarar veriyorlar yalnızca, yaralara hep tan sökümlü. Sevmeli mi, sevmemeli mi? Nasıl da uzun bir baş dönmesi...” Uzmanlar, mektup türünün, müellifinin sanatından ayrılamaz olduğunu düşünüyor. Kuşkusuz boşuna değil bu düşünce, edebi bir metinden fırlamış gibi duran bu satırlar da bir mektuptan çünkü; Fransız şair René Char'ın ebedi dostu Albert Camus'yle 13 yılı aşan yazışmalarından yalnızca bir bölüm. Char'ın muhatabı Camus gibi bir düşünür ve romancı olunca cevabı da ona yakışır türden oluyor elbette: “Gerçek şu ki, ahlaktan önce sevgiyi bulmalı insan. Yoksa ikisi de yok olup gidiyor. Yeryüzü acımasız. Birbirini sevenler birlikte doğmalı.”

René Char, Albert Camus'nün düzeltmeleri ve müdahalesinde yayımlanan Güneşin Torunları'nın son-sözünde tanışma hikâyelerini kısaca anlatıyor. Char, her ne kadar birebir iletişimlerinden önce Yabancı'yı okumuş olsa da, dönemin şartlarında kitaba fazla adapte olamamış. Sonraki süreçte şair, beklenmedik bir zamanda Camus'den bir mektup alır. Cezayir'e yerleşmiş Alsaslı bir ailenin oğlu olan yazar, Char'dan özel olarak seçtiği **Kitaplardan** oluşturduğu 'Espoir' dizisi için 'Hypnos Yaprakları'nı istiyordu. Camus'nün kurduğu cümleler, kurduğu dil ve söylem o kadar hoşuna gider ki şairin, seve seve bu isteği yerine getirir. Dostlukları ve arkasından mektuplaşmaları 1946 yılında işte bu şekilde başlar.

'PARİS YORGUNU' İKİ YAZAR

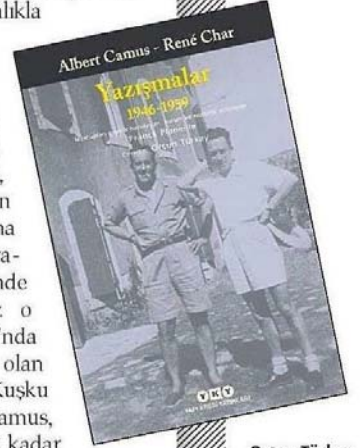
Camus ve Char'ın mektuplarında, **kitaplarının** yazış süreçleri kadar gündelik hayattaki meseleleri de görmek mümkün. Söz gelimi, genç hayranları imzalı **kitap** istediklerinde, çeşitli hastalıklar için tedavi gördüklerinde... Ama bu konulardan en fazla yer tutan her iki yazarın da sık sık dile getirdikleri Paris yorgunluğu. Bir yerde Camus

şöyle diyor örneğin: “Derdim şu: Paris'ten de, buranın haydutlarından da yorulmuşum. İçimden geçen, ülkeme, Cezayir'e dönmek gerçekte, insanlarla dolu bir ülkedir orası, sert, unutulmaz, gerçek bir ülke.” Char'ın o büyülü şehirle ilgili “Buna karşılık, Paris her şeyin tadının, kokusunun aynı olduğu bir kliniğe dönüyor gitgide.” sitemi Camus'nün, “Oradaki ilişkilerin bayağılığı, ödleğe yaranma is-

teği daha şimdiden midemi bulandırıyor.” cümlesinden sonra ne kadar da hafif kalıyor!

Yapı Kredi Yayınları'ndan 1946 ile Camus'nün vefatından hemen öncesine, 1959 yılına kadar süren “Yazışmalar”ı Franck Planeille yayına hazırladı. Planeille, hayranlıktan doğan ve yine hayranlıkla

beslenen bu dostluk için şunları söylüyor. “1946'da buluşan yalnızca iki insan değildir, onlar birbirinden çok farklı, buna karşın bir tek yapıtın sayesinde yaklaşabildiğimiz o 'yeraltı ırmağı'nda birbirine yakın olan iki **sanatçısıdır**.” Kuşku yok, çünkü Camus, Char'ın şiirlerine kadar şiirle bağını koparmış bir kişidir. Çıkan hiçbir şey ilgisini çekmezken, ancak Char'la içindeki boşluğu (ya da çukuru) ağzına kadar doldurabilir. Hatta bir yerde “Bu metin her şekilde kendimkinden bile daha gerçek bir ses gibi yankılanıyor içimde.” diyecektir. Char'ın hayranlığı da Camus'nünkinden farksız değildir. Başkaldıran İnsan'ı iki kez okuduktan sonra hiçbir yapıtın bu kitaba yaklaşamayacağına inancını coşkuyla anlatır: “Şu diktığınız, birdenbire kurdunuz, hem sığınak hem de cephanelik, hem dayanak hem de eylemle düşünceye atlama tahtası olan bu dağ, inanın birçoğumuz, abartılı bir iyelik eki kullanmaksızın, dağımız bileceğiz. Artık “yaşamak gerek, değil mi ki” değil, “yaşamaya değer, çünkü...” diyeceğiz. Siz en önemli savaşı, savaşılan asla kazanmadığı savaşı kazandınız.”

Orçun Türkay çevirisiyle dilimize kazandırılan **Kitapta**, René Char ile Albert Camus'nün 1946'dan 1959'a kadar olan mektuplaşmalar yer alıyor.